

Николина Бурнева

ЖУРНАЛИСТИКА И МЕДИИ

**Специализиран български език
за студенти, говорещи немски**

(ниво **B2** по Европейската езикова рамка)

Николина Бурнева

МЕДИИ И ЖУРНАЛИСТИКА

**Специализиран български език
за студенти, говорещи немски**

ниво: B2 по Европейската езикова рамка

Николина Бурнева е доцент по немска литература и култура в катедрата по Германистика и нидерландистика на Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“. Съавтор е на учебника „Deutsch lernen in Bulgarien. Das interkulturelle DaF-Lehrwerk für bulgarischsprachige Studenten“ (2009) и онлайн-модула „Deutsch lernen in Bulgarien. Für die Schüler- und Studentenmobilität“ (2009), създадени по концепцията „IDIAL“ за регионални интеркултурни учебни помагала на секцията по Интеркултурна германистика в Гьотинген (Германия).

Настоящият модул е изготвен в рамките на финансирания от ЕС проект IDIAL4P (Специализирани езици за служебна комуникация: регионална – интеркултурна – квалифицираща – професионална), осъществен през 2010-2011 г. от секцията по Интеркултурна германистика на университета „Георг Аугуст“ в Гьотинген с десет партньори от Европа.

Идея и концепция:	д-р Анегрет Мидеке и д-р Матиас Юнг
Ръководител на проекта:	д-р Анегрет Мидеке
Методическо ръководство:	маг. Анастасия Семьонова
Трансрегионален координатор:	проф. д-р Хилтраут Каспер-Хене и доц. д-р Андреа Богнер

Гьотинген, септември 2011 г.

Публикацията е създадена с финансовата помощ на Европейския съюз. За съдържанието ѝ носят отговорност изключително авторката и ръководният състав на проекта и то по никакъв начин не представлява становище на Европейския съюз.

ПРЕДГОВОР

1. За концепцията IDIAL^{4P}

Несъмнено, в повечето случаи български език изучават чужденци, които имат намерение да посещават страната по-често или да обвържат професионалната си кариера с един или друг отрасъл на българската икономика.

В два поредни проекта по програмата „Учене през целия живот“ на Европейската комисия за образование и култура екипи от катедрата по Германистика и нидерландистика и от Съвременен български език при Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ се постараха да отговорят на тези потребности чрез учебни материали, изготвени на комплексен принцип. Учебните материали с **марка IDIAL** респ. **IDIAL^{4P}** са:

- **регионално обусловени**, защото се стремят да възпитат у изучаващите чуждия език съзнание за другостта на културата и необходимостта от старателно проучване на стила на живот, начина на мислене и социалните практики на обществото, чийто език искат да научат. Изучаващите български език по тези материали ще могат да опознаят по-лесно социалната действителност в България и да придобият интеркултурна компетентност;
- **диалогични**, защото поставят акцента върху езика като средство за общуване. Както предлаганите текстове за четене и слушане, така и форматът на упражненията са ориентирани към овладяването на форми за комуникация, за обмяна на мнения и за взаимоотношения между личности и институции в ежедневието частен и професионален живот. Изучаващите български език по тези материали ще могат да усвоят специфични изрази, необходими в определени диалогични ситуации, както и да затвърдят граматически правила за устна и писмена комуникация.
- **трансверзални**, защото търсят връзката между различните образователни степени: училище, университет и професионален живот (който по общоприетите днес виждания представлява учене през целия живот). Така изучаващите чуждия език могат чрез учебните материали IDIAL и IDIAL^{4P} да допълват и надграждат онова, което им се преподава в рамките на задължителния курс по езика и предвиденото в основния учебник.

Тъй като в училищата български се изучава сравнително рядко като чужд език (в сравнение с немски, руски и др.), нашите учебни материали се съсредоточават върху горните две образователни нива. Но веднага следва да отбележим, че границата е гъвкава. Защото и трите възрастови групи имат своите общи черти, а езиковата компетентия на всеки един от учащите не е еднозначна функция от възрастта му. Поради това във

всеки конкретен случай е препоръчително интересуваният се от преподаване и/или изучаване на български език като чужд да прегледа всички наши образователни продукти, за да избере подходящия за своя профил:

Людмила Иванова, Стоян Буров, Аз говоря български. А ти? Български език за немскоезични студенти. (B2) Пловдив: Летера, 2009. ISBN 978-954-516-635-8

Людмила Иванова, Щрихи от България. Учебни материали за изучаващите български език (Страноведчески аспекти). Летера Пловдив 2009. – Срв. http://idial-projekt.de/images/pics/Ich-%20spreche%20Bulgarisch_Komplettes%20Dossier.pdf

Людмила Иванова е авторка и на модулите за курс по български език в сферата на туризма, подготвени в рамките на настоящия проект IDIAL^{4P}.

В първите два случая става дума за стандартен български книжовен език (по концепцията на първия проект – IDIAL). Последно посочените модули за туристическия бизнес са компоненти от програмата ни за **български език в професионалните сфери**. В абревиатурата „4P“ [for professionals] е закодирана целта да бъдат предложени специализирани учебни материали, които и с тематиката на предлаганите текстове за четене и слушане, и с подбора на упражняваните граматически и лексикални единици да стимулират подготовката на специалисти от дадена област или да подготвят чуждестранните посетители на България за по-задълбочен културен обмен.

Целевата група за следващите **два модула по журналистика** са изучаващите български език, достигнали ниво на езикова компетентност **B2** по Общата европейска езикова рамка (CEFR)¹, които имат и професионален интерес към България: бъдещи и настоящи журналисти и/или специалисти по връзки с обществеността.

2. За настоящия модул „Журналистика и медии. Специализиран български език за студенти, говорещи немски“

В рамките на проекта IDIAL^{4P} представяме на любезното Ви внимание **учебни материали по български език за учещи и работещи в сферата на журналистиката и/или връзки с обществеността с майчин език немски**. Това са два модула от по 5 урока с по 6 страници, които да допълнят избора от изучаващите основен учебник за **добро ниво на езикова компетентност (B2)** по (CEFR) с професионален интерес към България. Затова, когато става дума за **интеркултурна компетенция**, визирам отношенията (прилики и отлики, контакти и исторически моменти) между немскоезичния регион и българското общество.

¹ Срв. описанието на предвидените за това ниво езикови компетенции напр. в „Стандартизиран тест по български език като чужд (СТБЕЧ)“ – на URL: <http://www.alte.org/members/bulgarian/bulgarian/index.php>

Що се отнася до професионалния аспект, постарала съм се да отчета обстоятелството, че в днешно време „журналистиката“ на практика не съществува в единствено число и с определителен член. Има поне толкова журналистики, колкото и медии за масово осведомяване. При изготвянето на учебните материали от двата модула по журналистика – за студенти (настоящия модул) и за вече работещи журналисти избрах за водещи теми в отделните уроци четирите основни масмедии на нашето съвремие. В петия урок се съсредоточавам върху най-съществената революционна промяна, която така наречените „нови“ медии – електронните, са внесли в средствата за масово осведомяване: мултимедията или, казано на български език, съчетанието от слово, картина и звук в един комплексен текст. Така че **водещата тематика на отделните уроци е:**

Модул за студенти (настоящият)

1. Принтмедии
2. Радио
3. Телевизия
4. Интернет
5. Образност: слово, интонация, картина

Модул за професионалисти

1. Професия „вестникар“
2. Професия „радиоводещ“
3. Професия „телевизионен режисьор“
4. Професия „блогър“
5. Професия „говорител“.

Като се вземе предвид, че студентите отработват задължителен по учебен план стаж в различни редакции на масмедии, а работещите вече журналисти периодично посещават образователни курсове и информационни дни във връзка с иновативните моменти в своя бранш, можем да препоръчаме всяка от тези две относително самостоятелни групи да се занимае последователно и с двата модула. В първия се дава превес на основополагащи моменти от материалната база и институциите в дадената медия, а във втория се обръща по-голямо внимание на качествата и основните дейности в различни професии и информационни среди.

Структурата на всеки урок се определя от:

➤ **ОСНОВЕН УРОК (4 СТР.):** Чрез текстове и упражнения се цели затвърждаването на четирите основни езикови дейности. За да се създаде известен стереотип, който да облекчава концентрацията върху упражняваното учебно съдържание, всички уроци са с еднаква композиция. Текстовете за четене и слушане са сравнително малко на брой, не надвишават 20-22 реда и третира водещата тема на урока. Типологията на упражненията е достатъчно разнообразна, без обаче да се стреми да обслужи пълния списък от мислими упражнения. Специално внимание се отделя на говорните умения. Поради това дискусията, разказът, диалогът и сценарият са най-често срещаните задачи.

За сметка на това писмените упражнения са сведени до здравословния минимум. Същото се отнася и до граматическите единици – трябва да подчертаем, че не става дума за въвеждане на нов материал, а за преговаряне и автоматизиране на вече въведена в редовния курс на обучение граматика. В настоящия модул това са специално избрани методически единици, които според мен са особено често срещани или особено важни тъкмо за журналистическия стил (напр. отглаголни съществителни, произказно наклонение, страдателни форми и пр.).

➤ **ДОПЪЛНИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ КЪМ УРОК №... (2 стр.):** Освен транскриптите на текстовете за слушане, отговорите на задачите и списък с източниците от основните уроци тук са поместени допълнителни упражнения и обяснения по граматическите единици, специфични изразни средства (за предаване на чужда реч, за риторични или провокативни въпроси, за подсилване и уточнение и пр.) и други градивни елементи, от които всеки изучаващ се нуждае особено много, щом методиката на преподаването се концентрира върху усилен диалогични упражнения, както в нашия случай.

➤ **Аудио-/ВИДЕОМАТЕРИАЛИ:** Текстовете за слушане, чиито транскрипти са поместени в „Допълнителни материали“ към съответния урок, са съхранени в отделна директория и при нужда могат да бъдат свалени от всеки потребител на учебните единици. С оглед на авторското право това са обикновено или адаптирани текстове по мотиви в отделни публикации, или линкове към видеоматериали, които могат да се ползват директно от потребителите.

Както относно типологията на упражненията, така и по методическите проблеми на интеркултурната компетенция могат да се почерпят подробни указания от **Наръчник за изготвяне на регионално обусловени онлайн модули по образец IDIAL^{4P} за обучение по специализирани чужди езици**, създаден в рамките на проекта IDIAL^{4P} от екип на Института по интеркултурни комуникации в Дюселдорф (Германия)². Той обобщава дългогодишния опит на специалисти по преподаване на немски език като чужд по отношение на специфичната дидактика за специализираните инварианти на даден чужд език, развитието на изискванията към обучението по специализирани езици, разграничаването на отделни целеви групи, анализа на потребностите, определянето на учебните цели и – с особен акцент в този проект – дидактиката на учебния сценарий. Обобщените особености на специализирания текст и специфичните проблеми на преподаването на специализи-

² Handreichungen für Didaktiker zur Erstellung von regionalisierten Online-Fachfremdsprachenmodulen nach dem Konzept IDIAL^{4P}. IIK-Team (2011), 151 S.

ран немски език в седма глава на Наръчника представляват преход към пространното разглеждане на методите и похватите за гл. 8 **„Дидактизиране на материали“**.

Тази последна глава, обхващаща две трети от общия обем на Наръчника, е адаптирана за останалите чужди езици в рамките на проекта, сред които е и българският език в сферите на туризма и журналистиката. В **„Наръчник за преподаването на специализиран български като чужд език“** предлагаме не просто превод на осма глава от германския „Наръчник“, а на базата на изложеното там разработваме методическо указание, основащо се на съпоставителното културознание и езикознание между българския и немския език и илюстрирано с примери от модулите за **български език в сферата на туризма** (от Людмила Иванова) и **български език за журналисти** (от Николина Бурнева). Това е и подробната форма на указанията за боравене с учебни материали на проект IDIAL^{4P}.

За обща ориентация на потребителите и за по-голяма прегледност в края на този предговор предлагам схематично представяне на учебното съдържание в модула „Журналистика и медии. Специализиран български език за немскоговорящи студенти“, а съдържанието и отделни дидактически моменти относно всеки урок са изложени в петте таблици, с които завършва настоящият предговор.

Що се отнася до подредбата на отделните материали и задачи в рамките на отделните уроци, ще споделя педагогическото си верую, че учебници и учебни помагала се правят в интерес на учащите и с оглед на техните непосредствени интереси, а не за да обслужат тази или онази дидактическа догма или мода. По тази причина в някои от уроците упражненията за писане са разположени преди упражненията за четене или работата върху даден проект е преди упражненията за слушане. Подредбата следва винаги логиката на конкретния урок – например, когато въвеждащите въпроси са подготвили учащите да направят дискусия по даден проблем, последващо писмено обобщаване на дискусията е обосновано от гледна точка на преподаването на материята и би било неоснователно да се отлага само заради абстрактно препоръчваната в методическата литература последователност на упражненията.

В заключение бих искала **да изкажа благодарност** на г-жа Марион Хан, директорка на Центъра по международни управленчески компетенции в Майнц Гонзенхайм за предоставените ми авторски права върху графично изобразените ситуации (в Допълнителните материали към пети урок), които така ясно показват мултимедийния характер на съвременното възприятие за текст.

Колажите, които въвеждат в проблематиката на всеки урок по журналистика, са дело на дизайнерките Йорданка Бодурова и Красимира Макрова от Makro studio ltd. Благада-

рение на тези колажи идеята на Маршал Маклуън за медиите, които превръщат света в едно „глобално село“, обгръща регионално обусловените немско-български културни взаимоотношения, които са предмет на тези уроци, с аурата на общочовешките проблеми и ценности на нашето време.

Колегите Владислав Маринов от катедрата по Съвременен български език и Димка Димитрова от катедрата по Методика на преподаването на български език във Велико-търновския университет допринесоха за качеството на учебните материали и на „Наръчника за преподаването на специализиран български като чужд език“ чрез добросъвестната и компетентна редакция.

Специална благодарност дължа на координаторите на проекта и техния университет „Георг Аугуст“ в Гьотинген за оказаната методико-дидактическа помощ, за гостоприемството при работните срещи и готовността за организационен ангажимент от всякакъв характер. Колегите и студентите с бикултурна подготовка, които участваха в оценяването и акредитацията на тези модули, също заслужават нашата най-искрена благодарност – това са участниците в Летния семинар за чуждестранни българисти и слависти на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, преподаватели от различни висши училища от Германия и България, както и журналисти на свободна практика.

Модулите, които предлагаме на любезното Ви внимание, са примерни разработки. Те могат да се използват изцяло, но могат да се прилагат и само като отделни уроци и дори като отделни упражнения, сценарии и проекти или идеи за подобни единици, вметени сред основните занимания по друг водещ учебник по български език. И най-вече, надявам се те да подтикнат и други колеги да създадат по концепцията IDIAL4P още такива модули, за да обогатят фонда с учебни материали по български като чужд език.

Пожелавам приятна и успешна работа с тези учебни материали и очаквам Вашето мнение с интерес.

Николина Бурнева

ОБЗОРНА СХЕМА НА ОНЛАЙН МОДУЛА

„Журналистика и медии. Специализиран български език за студенти, говорещи немски“

Заглавие на урока	Дейности	Текстови жанрове	Терминология, слово-образуване, стилове	Граматика	Интеркултурни моменти	Проекти и сценарии
1. Принтмедии (вестници)	слушане, четене, писане, говорене	Кратък автобиографичен текст; класификация на видове журналистика; Описание на професионални дейности	Полиграфска лексика; Производни прилагателни имена; журналистически дейности и апаратура; изразни средства за изказване на противно мнение	Страдателно причастие и страдателен залог	Общи сведения за германски и български принтмедии; Журналистиката като транс-регионален бранш	Проект: Съставяне и изиграване на диалози
2. Радио	слушане, четене, писане, говорене	Адаптиран новинарски текст; Мини-репортаж;	Журналистически длъжности; професии в аудио-видео медиите; изрази за обозначаване на анонимен източник; изразяване на риторични въпроси	Минало деятелно причастие; Преизказно наклонение	Дискусия за условията за анкети и журналистически разследвания в двата региона	Сценарий: Организиране на студентско радио-студио;
3. Телевизия	слушане, четене, писане, говорене	Юридически коментар; преразказ на репортаж; създаване на драматичен етюд по даден сюжет	Тв апаратура и инструменти; Програмни компоненти; Изразни средства за свързване на две твърдения; наречия за очевидност или съмнение	Сложно съчинително и сложно съставно изречение	Транснационални тв формати; тв програми за чужденци; предимства на цифровата телевизия	Сценарий: Диалози в нюзрума; Проект: Анализ на тв предаване по избор;
4. Интернет	слушане, четене, писане, говорене	Откъси от постинги; форуми; чат; онлайн вестници	Виртуално пространство и комуникации; Двояко значение на умалителните имена; изрази за подсилване и уточнение	Литературен и разговорен (фамилиарен респ. жаргонен) стил;	Интернетът като основна медия на глобализацията	Проект: Анализ на постинг в българска интернет-медия
5. Образност (слова – интонация – картина)	слушане, четене, писане, говорене	Описание на графично изображение; Емблеми; Инфографики	Термини, отнасящи се до графични изображения; изрази за описание на картина	--	Интонационни специфики;	Сценарий: Подготовка на новинарска емисия

Урок 1: ПРИНТМЕДИИ (ВЕСТНИЦИ)				
Умения				
Ниво на владе- ене на езика	Слушане: B1/B2	Четене: B2	Говорене: B2/C1	Писане: B1/B2
Учебни цели	<u>Рецептивни умения (Слушане):</u> - Може да разбира глобално лек специализиран текст из об-ластта на полиграфията; - Може да си води бележки по прослушания текст и да обобщи съдържанието; <u>Рецептивни умения – писмен текст (Четене):</u> - Може да разбира детайлно автобиографичен текст; <u>Устна комуникация (Говорене):</u> - Може да опише различията между сродни предмети в своята професионална сфера (списание и вестник); - Може да обясни мотивацията в професионалната си дейност; <u>Продуктивни умения (Писане):</u> - Може да опише основни журналистически дейности; - Може да обоснове професионалните изисквания към журна-листа.			
Допълнителни указания				
Материали от Download- Center	Работни листи (копия) Мр3: аудиофайл Допълнителни материали (копия)			
Техн. средства	Мр3-плейър			
Методико- дидактически указания към отделни упражнения	Стр. 1, Уводна: Целта е обучаемите да обмислят българския пазар на печатни масмедии и да се информират взеимно за най-известните от тях. При описанието на основните журналистически дейности се очаква дискусия. Затова в раздел „Допълнителни материали“ се предлагат изразни средства за цитиране на източници. Стр. 3, Лексика: Често използваният словообразователен модел се упражнява, за да приучи курсиста на самоинициатива и експеримен-тиране в словотворческа дейност на чуждия език. Упр. № 4 има з цел да съчетае езиковото обучение с когнитивно обогатяване. Стр. 4, Граматика: Разчита се на вече въведена и упражнена грамати-ческа единица. Тук страдателен залог се затвърждава като много ха-рактерна за българския професионален стил. Целта е да се осъзнае употребата ѝ и да се обиграят отделните форми. Проектът в „Допълнителни материали“ изисква предварителна (са-мо-)подготовка, при която се обобщава цялата материя от урока.			

Урок 2: РАДИО				
Умения				
Ниво на владе- ене на езика	Слушане: B1/B2	Четене: B2	Говорене: B2/C1	Писане: B1/B2
Учебни цели	<u>Рецептивни умения (Слушане):</u> - Може да проследи интригата на разказа и да схване детайли от сюжета; - Може да води протокол по прослушания текст и да трансфор-мира сюжета в драматичен етюд; <u>Рецептивни умения – писмен текст (Четене):</u> - Може да разбира в детайли описаната проблемна ситуация; - Може да чете и разбира квалификационни характеристики в медийния бранш (обяви за работни места в медиите); <u>Устна комуникация (Говорене):</u> - Може да дава кратко, аргументирано лично мнение по профе-сионални проблеми и да го изрази емоционално; - Може да опише различията между сродни предмети в своята професионална сфера; - Може да проведе диалог на български език по езиковата по-литика медиите спрямо малцинствени групи в обществото; <u>Продуктивни умения (Писане):</u> - Може да напише кратък автобиографичен текст (спомени) по предварително обсъжданата в клас тема „Кариера в медиите“.			
Допълнителни указания				
От Download- Center	Работни листи (копия) Допълнителни материали (копия)			
Техн. средства	Достъп до интернет и мултимедия проектор			
Методико- дидактически указания към отделни упражнения	Стр. 1 – Уводна: Целта е обучаемите да бъдат предизвикани към се-риозна професионална дискусия и да се опитат да осъзнаят езикови-те си дефицити на български, за да ги попълнят. В раздел „Допълни-телни материали“ се дават изрази за емоционално обогатена реч. Стр. 2, Писане: Записките по време на слушане са неотменимо про-фесионално умение. Препоръчително е тази задача да се прилага и към други текстове, които учителят подбира с оглед на групата си. Стр. 4, Сценарий: Тренират се реални професионални ситуации. Ак-центът пада върху устната комуникация, но се препоръчва подробна предварителна (само-)подготовка. Писмените задания се представят пред класа и се обсъждат критично. Възможност за интеркултурна перспектива към мотиви на кандидата и членовете на комисията. Проектът в „Допълнителни материали“ подтиква към интеркултур-на дискусия относно потребителски профили в медийния бранш.			

Урок 3: ПРОФЕСИЯ „ТЕЛЕВИЗИОНЕН РЕЖИСЬОР“				
Умения				
Ниво на владене на езика	Слушане: B1/B2	Четене: B2	Говорене: B2/C1	Писане: B1/B2
Учебни цели	<u>Рецептивни умения (Слушане):</u> - Може да разбира изказвания на български език на различни субекти, в т.ч. и на чужденци; - Може да следи с раздвоено внимание отделните канали за подаване на информация (образ и текст) във видеоматериал; <u>Рецептивни умения – писмен текст (Четене):</u> - Може да разбира коментар по законодателни проблеми; - Може да чете и разбира научно-популярно описание (относно перцепцията на екранния образ); <u>Устна комуникация (Говорене):</u> - Може да изкаже критични бележки по проблеми на телевизионните програми и да формулира прогнози за решаването им; - Може да анализира критично и да опише поведенчески модели, наблюдавани в телевизионни интервюта; - Може да съставя ролеви диалози по мотиви от текста за четене; <u>Продуктивни умения (Писане):</u> - Може да напише кратък критичен отзыв за качеството на телевизионни програми по вече проведената в клас дискусия.			
Допълнителни указания				
От Download-Center	Работни листи (копия) Допълнителни материали (копия)			
Техн. средства	Достъп до интернет и мултимедиен проектор.			
Методико-дидактически указания към отделни упражнения	Стр. 1, Уводна: Целта е обучаемите да се опитат да формулират и защитят становища относно конфликти на интереси в медиите и отражението им върху зрителската аудитория. В „Допълнителни материали“ се предлагат изрази за изказване на предположения. Стр. 2, Четене: Оригиналният текст се дава в резюме с оглед на големия му обем, по-високата степен на езикова трудност и на авторското право. Целта е глобално разбиране и мотивация за дискусия. Стр. 4, Проект: Тренира се способността за самостоятелно възприемане на цяло тв предаване. Упражняват се вече изпробвани в час умения и действия. Интеркултурната перспектива е наложителна. Професионалната квалификация в „Допълнителни материали“ подкрепя въвеждането и затвърждаването на специализирана лексика.			

Урок 4: ПРОФЕСИЯ „БЛОГЕР“				
Умения				
Ниво на владене на езика	Слушане: B1/B2	Четене: B2	Говорене: B2/C1	Писане: B1/B2
Учебни цели	<u>Рецептивни умения (Слушане):</u> - Може да разбира дискуссионни въпроси ; - Може да разбира кратки извлечения от законодателен текст; <u>Рецептивни умения – писмен текст (Четене):</u> - Може да разбира различни стилове в български текстове; - Може да анализира стилистични особености (разговорна реч, литературно изразяване, размисли, политически дискурс); - Може да разбира в детайли описание на уеб дизайн и да го отличи от оформлението на печатна страница; <u>Устна комуникация (Говорене):</u> - Може да дава кратко аргументирано лично мнение по професионални проблеми (социалната роля на интернет, предпочитани онлайн формати, компютърна грамотност и под.); - Може да опише различията между сродни предмети в своята професионална сфера; <u>Продуктивни умения (Писане):</u> - Може да редактира стилистично кратък текст на български език.			
Допълнителни указания				
Материали от Download-Center	Работни листи (копия) Мр3: аудиофайл Допълнителни материали (копия)			
Техн. средства	Мр3-плейър, достъп до интернет, лаптопи със съвременен софтуеър			
Методико-дидактически указания към отделни упражнения	Стр. 1 – Уводна: Целта е обучаемите да упражнят чуждиците в българския интернет език, говорейки по общодостъпни въпроси. Стр. 2, Четене: Откъсите от блогове и форуми са с коренно различна стилистика. Журналистът чужденец вижда конкретни езикови явления и упражнява разговорен и литературен изказ. Стр. 3, Проект: В зависимост от конкретния профил на обучаемите тази задача може да бъде изпълнена съвсем повърхностно или да се задълбочи в подробен анализ. Същото важи и за Фиг. 1 „Облак с тагове“, дадена заради термините – те могат само да се възприемат рецептивно или да се отработят като понятийна система на онлайн жанровете. Писмените упражнения в „Допълнителни материали“ затвърждават това езиково действие като особено важно за един журналист.			

Урок 5: ПРОФЕСИЯ „ГОВОРИТЕЛ“				
Умения				
Ниво на владе- ене на езика	Слушане: B1/B2	Четене: B2	Говорене: B2/C1	Писане: B1/B2
Учебни цели	<u>Рецептивни умения (Слушане):</u> - Може да разбира естеството на проблематична ситуация и да анализира ролево поведение (пресконференции); - Може да реконструира причинно-следствени връзки от аргументацията в текста; <u>Рецептивни умения – писмен текст (Четене):</u> - Може да разбира систематизирани описания; - Може да чете и разбира рекламни проспекти (абонаментна кампания); <u>Устна комуникация (Говорене):</u> - Може да дава аргументирано лично мнение по професионални проблеми (пресконференции, връзки с обществеността); - Може да опише различията между сродни предмети в своята професионална сфера; - Може да разговаря на български език за личния си опит с PR; <u>Продуктивни умения (Писане):</u> - Може да напише кратко есе по предварително обсъждан в клас професионален проблем.			
Допълнителни указания				
Материали от Download- Center	Работни листи (копия) Мр3: аудиофайл Допълнителни материали (копия)			
Техн. средства	Мр3-плейър, достъп до интернет, мултимедиен проектор			
Методико- дидактически указания към отделни упражнения	Стр. 3, упр. 1 и 2: След устното изпълнение на упражненията е възможно да се направят и на диктовка. Тренира се международна лексика, за да се преодолее интерференцията с инвариантите в немския език и правописа на латиница. Стр. 4, Сценарий: Тренират се реални професионални ситуации, като освен езикови умения етапите на сценария дават повод и за когнитивно обогатяване със страноведска информация. Картун-скиците в „Допълнителни материали“ са с текст на немски език. При по-ниска езикова компетентност на групата заданието може да бъде само превод на текста. При по-добра езикова компетентност може да се възложи а) разчитане и коментар на визуализациите, б) кратко писмено описание на посланията и/или в) създаване на подобни скици, съчетаващи образността на словото и картината или графичното изображение.			

1

ПРИНТМЕДИИ

В България под принтмедии се разбират най-вече вестниците и списанията. Те се наричат също и масмедии или средства за масово осведомяване.

Информативната функция на принтмедииите се допълва от развлекателната. Затова наред с новини в тях има и хумор, кръстословици и рекламни обяви.

Говорене

1. Разделете се на пет групи. Всяка група да обсъди по един от въпросите, а след това да информира класа за резултатите от проведената дискусия:

а) Къде в България можете да намерите и прочетете някой вестник? А как е това въпросът спрямо немскоезичните страни – например Австрия?

б) Каква е разликата между „списание“ и „вестник“?

в) Свържете заглавието на вестника с доминиращата тематика:

„Капитал“	литература и изкуство
„Жената днес“	ежедневни новини
„Наш дом“	икономически и стопански
„Съвременник“	мода, кулинарни рецепти, биографии
„Труд“	интериор, архитектура, строителни материали

г) Какво дават принтмедииите на хората?

д) Кой германски вестник бихте препоръчали на свой български колега? Защо?

2. Отговорете на въпросите:

- ☐ Защо според Вас човек иска да стане журналист?
- ☐ Какво по-точно прави журналистът в професионалното си ежедневие?

3. Разделете се на две групи. Едната група да посочи положителните страни на журналистическата професия, а другата да изброи отрицателните аргументи,

напр.: ЗА

Журналистите се срещат с много хора.

Те ходят безплатно на мачове.

ПРОТИВ

Те принуждават хората да говорят.

Те се преструват, че разбират от футбол.

Можете да използвате изрази за **изказване на мнения**, поместени в *Допълнителните материали към урок № 1.*

Четене

1. Прочетете текста:

[...] Когато бях малка, исках да стана журналист. Това беше, разбира се, много, много след времето, когато исках да бъда бодигард, библиотекарка, пилот на хеликоптер и световен шампион във Формула 1. Много, много след това, в момент, в който бях на 14 години, а от мен се искаше да реша каква ще стана като порасна, та да си избира гимназия. Бях реалист, казах си, че освен по литература, в нищо друго не ме бива, а спортните журналисти могат да ходят по състезания без пари. Така че взех натежаха в тази посока.

След около пет-шест години аз с пълна яснота осъзнах, че не просто никога няма да бъда журналист, а и че никога не съм искала да бъда – да се пхам с микрофон в нечий уста, да задавам един и същ въпрос безкрайно много пъти, докато човекът срещу мен най-после ми отговори, да пиша с кратки, информативни изречения без душа. Това не съм аз.

И ето, след около още пет-шест години аз все пак съм журналист. Или поне така се водя. Не тичам насам-натам с микрофон или диктофон, но за сметка на това пиша скучни цифри за печалби и загуби, които не стига, че не разбирам на български, ами трябва и на друг език да пиша. Именно сега с още по-голяма сила осъзнавам, че детето в мен [...] или ме презира до смърт, или е тотално задушено някъде, откъдето не мога да го измъкна повече.

Затова сега се мъча да напиша разказ [...]

<http://metamorfozi.net/2011/02/sotsialno-neznatchitelno/>

2. Отбележете дали според горния текст твърдението е

ВЯРНО или ГРЕШНО:

1. Авторът на горния текст е жена.
2. Тя никога не е искала да става журналист.
3. Преди тя е искала да стане директор на издателска къща.
4. В момента тя е репортер и обикаля обекти.
5. Тя пише за спортни срещи на български или друг език.
6. Големият проблем е, че самата тя не разбира от мачове.

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

Лексика и словообразуване

1. Уточнете (с помощта на речник) значението на следните термини:

заглавие	уводна статия	офсетов печат	репортаж
колонтитул	колонка	рубрика	колумнист
издателско каре	фейлетон	реклама	илюстрация

Опишете любимия си вестник, като използвате тези термини.

2. Попълнете липсващите думи в долната таблица. Как от съществително име се образува прилагателно?

Според темите, с които се занимава, журналистиката може да бъде:

Тема	Производно прилагателно
култура	 журналистика
спорт	 журналистика
парламент	 журналистика
разследване	 журналистика
криминалност	 журналистика

3. Заменете изразите в скоби с прилагателни. Обърнете внимание на образуването на прилагателните имена с наставки **-ски, -ен, -онен/-онна** и **непроменливите чуждици**, които са основа на новата дума.

Според **медията**, в която се упражнява **журналистическата** професия, се различават (във вестник) и (по телевизията) журналистика. Когато материалите се излъчват по радиото, говорим за журналистика. При нея обикновено се правят (в студио) записи.

4. Свържете следните фрагменти в изречения:

1. Прието е, че първият вестник е	а) от Иван Богоров (1846 г., Лайпциг).
2. Първият успешен английски ежедневник се издава	б) „Relation aller Fürnemmen und gedenckwürdigen Historien“ на Йохан Карол (1605 г., Страсбург).
3. Първият български вестник „Български орел“ е създаден	в) от Дейли Кърант – това е „The Daily Courant“ (1702-1735 г.)
4. Първото телевизионно предаване в България се осъществява	г) през 1874 г. от Марко Балабанов, завършил право в Хайделберг.

5. Редколегията на българското списание „Читалище“ се оглавява	д) един от първите щатни кореспонденти на вестник.
6. За сър Хенри Мортън Стенли се счита, че е	е) в края на 50-те години на миналия век.

Граматика

Страдателен залог, страдателно причастие

Ако е нужно, направете справка за образуването и употребата им в *Допълнителните материали към урок № 1.*

- Разделете се на две групи. Прегледайте отново упражнения № 3 и № 4, за да подчертаете всички форми на страдателен залог. Трансформирайте тези форми от едната (**глагол + „се“**) в другата (**„съм“ + „страдателно причастие“**).

Напр.: На какви теми се пише в тези вестници? – На какви теми е писано там?

- Трансформирайте пасивните конструкции в по-долния текст в страдателно причастие.

Напр.: Най-често се гледат любовни сериали. –

Най-гледани са любовните сериали.

В България най-много се купуват ежедневници. В тях често се обсъжда поведението на премиер-министъра и неговите сътрудници. Друга тема, която се експлоатира, са сблъсъците между ромски фамилии и етнически недоразумения между българи и роми. Понякога се коментират събития, които журналистите не са проучили напълно. Нерядко се наблюдава и друг отрицателен ефект – пристрастно се описват случаи и така читателската публика се манипулира.

Слушане

- Чуйте текста „За оформлението на вестникарския материал“ и отговорете на следните въпроси:

- ☐ Каква е целта на графическото оформление на вестника?
- ☐ Кой е най-важният съставен елемент в един вестник според текста?

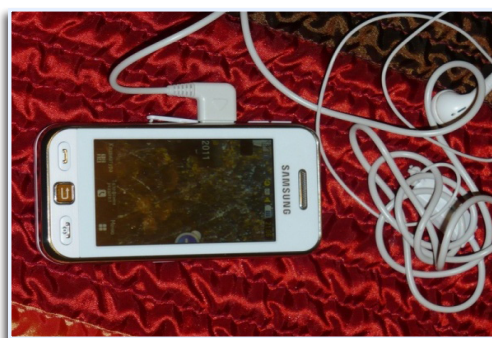
- Разделете се на две групи. При повторното прослушване на текста

2.1. едната група записва най-важните полиграфски термини, намира обяснение за тях в речника и представя това обяснение пред класа.

2.2. другата група си записва всички страдателни форми от текста и ги представя на другите студенти, като обяснява значението и употребата им.

Писане

1. Назовете показаните по-долу предмети и журналистически дейности, при които могат да се използват. Опишете тези дейности в по 70-100 думи:

2. Разделете се по двойки. Единият от Вас да състави писмен списък от качества, важни за професията на журналиста. Другият да запише аргументи, с които да докаже защо тези качества са ценни. Напр.:

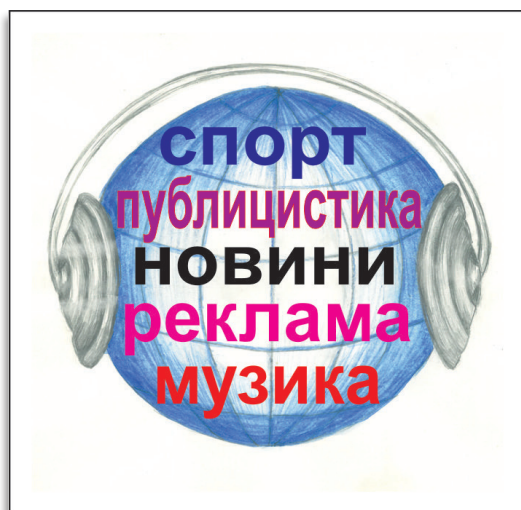
Група А: Журналистът трябва да е силен по литература.

Група Б: Той трябва да може да опише наблюдаваното събитие, да композира разбираемо за всички изложение, да съкращава текстове според зададеното печатно поле или предоставеното програмно време.

Всяка двойка да прочете написаното пред класа. Другите студенти да оспорват или добавят аргументи по всяко качество.

2

РАДИО

В днешно време радиото е най-достъпната масмедия. Портативни радиоприемници има вградени вече дори в мобилните телефони.

В България радио се слуша навсякъде – иска или не, човек следи предаванията в автобуси и таксито, на плажа, в заведенията...

Говорене

1. Разделете се на четири групи. Всяка група да обсъди по един от въпросите, а след това да информира класа за резултатите от проведената дискусия:

- Коя е Вашата любима радиопрограма на немски език? Тя би ли се харесала и на чужденци? Защо?
- Къде и кога слушате радио? Какво предпочитате да слушате?
- Каква е разликата между „радиомрежа“ и „радиоточка“?
- В кое българска радио мрежа е по-вероятно да намерите:

музика, кулинарни рецепти, биографии
попфолк музика
политически коментари
младежки програми
литература и публицистика

„Хоризонт“
„Дарик“
„FM+“
„Веселина“
„Радио FolkBG“

2. Отговорете на въпросите:

- Какво място заема радиото в живота на хората във Вашата страна? По какво се различават поколенията в отношението си към радиото?
- Има ли шансове радиото след възхода на телевизията?

3. Разделете се на две групи. Всяка група да изброи възможно най-много характеристики на едно от понятията ИНТЕРВЮ, АНКЕТА и ЖУРНАЛИСТИЧЕСКО РАЗСЛЕДВАНЕ.

Слушане

Прослушайте текста „Способи за емпирични социални проучвания“ от [Допълнителните материали към урок № 2](#). Какви нови моменти чухте за Вашето понятие? Кажете на останалите кои назовани от Вас признаци не са били включени в чутия текст. Обсъдете ги.

Четене

1. Прочетете текста:

Безпрецедентна **цензура** спряла новините по „Хоризонт“

На 19.03.2001 в 6,30 ч. сутринта по „Хоризонт“ не прозвучала **новинарската емисия с преглед на печата**. Предаването било спряно по нареждане на и. д. директор на БНР. Така временният шеф безпрецедентно сторил това, което никоя власт не успяла за 66-те години съществуване на националното **радио** – да спре звука **в ефир**.

Причината за драстичната мярка била, че половин час преди това стачкуващите **радиожурналисти** обявили гражданско неподчинение. **Водещата** на „Хоризонт преди всички“ прочела декларацията им, в която се казвало, че в знак на протест журналистите ще четат само новини на кръгъл час. Отпадали всички **дискусии** и **публицистични предавания**.

И така, в 6.30 ч. слушателите се радвали на опитите на набързо назначения алтернативен водещ да включи **слушатели** в **директна дискусия**. Според **очевидци** обаче гражданите били пресявани предварително. Ако позицията им била подходяща, те били пускани в ефир.

Съдебният репортер пък тръгнал към прокуратурата с жалба, че са нарушени конституционните права на **работещите в БНР** и слушателите. Междувременно стачниците били заточени по стаите си, а специално привикани полицаи спирали достъпа им до **студиата за излъчване**. По време на новините в 8.00 ч. от летището се включил **репортер** на синия **официоз** „Демокрация“. Той отразил важно събитие там вместо **ресорната радиорепортерка**.

Адаптация по материали от [vesti.bg](#)

2. Работете по двойки. Установете (с помощта на речник) значението на подчертаните журналистически термини в горния текст. Изнесете пред класа резултатите и отговорете на евентуални запитвания от страна на другите.
3. Всеки да определи съдържанието на отделните абзаци в горния текст с по един ключов израз. В клас обсъдете различни предложения и изберете най-подходящото, като аргументирате избора си.

Писане

3. Разделете се на 5 групи и подгответе писмено становище (с аргументи „за“ и „против“) по един от проблемите. Посочете примери из практиката във Вашата страна. Прочете пред колегите си и обсъдете различни мнения:
- 3.1. Имат ли морално право да стачкуват журналистите от държавно радио?
 - 3.2. Само вътрешен проблем ли е, ако директорът подмени редовния щатен персонал в националния ефир с алтернативни екипи?
 - 3.3. Може ли / трябва ли слушателската аудитория да влияе на хода на такива събития? Защо? Ако да – как?
 - 3.4. Какво основание за трудово възнаграждение биха могли да имат стачкуващите журналисти?
 - 3.5. Какво основание имат алтернативните журналисти да заместят стачкуващите си колеги и да поемат служебните им задължения?

Лексика и словообразуване

1. Посочете в какво се състои дейността на следните журналисти:

рекламен консултант	(тон-)оператор	говорител
фотограф	фоторепортер	колумнист
секретар(-ка)	асистент-режисьор	хореограф

Запомнете суфиксите за имена, означаващи вършител на действието.

2. Попълнете названието на лицето, извършващо съответната дейност.

Дейност

Название на длъжността

Човекът, който

☐ пише биографията на изтъкната личност, е	
☐ изгражда концепцията на предаване, събира екипа и провежда емисиите, се нарича	
☐ ръководи редакционна колегия, е	
☐ отговаря за осветлението на сцената, е	
☐ стенографира изказвания по време на делови разговори и изявления, е	

3. Разделете се на две групи. Работете по модела на предходното упражнение: Едната група формулира дефиниция на дадена професия, а другата група назовава името на съответния професионалист.
4. Разделете се по двойки. Подгответе кратък **диалог** на тема „**Какъв искам да стана**“ с оглед на бъдещата Ви реализация като журналисти. Използвайте названията на професии и длъжностните характеристики, упражнени по-горе. В подчиненото изречение използвайте преизказни глаголни форми.
5. В България **слуховете** имат голямо значение за формирането на общественото мнение. Използвайте посочените **изрази за анонимен източник на информацията**, за да довършите изреченията за устна комуникация:
1. Говори се, че...
 2. Казаха, че...
 3. Чува се, че...
 4. По радиото съобщиха, че...
 5. Някой ми каза, че...
 6. Осведомен източник, пожелал анонимност, не събщи, че...

Граматика

Преизказно наклонение, минало деятелно причастие

Трансформирайте изявителното наклонение в преизказно.

Напр.: Кметът на селото стана известен. – Кметът на селото станал известен.

Ако е нужно, направете справка за образуването и употребата на преизказните форми в [Допълнителните материали към урок № 2](#).

Радиоточка разведрява жителите на великотърновското село Никюп

Ежедневието на жителите във великотърновското село Никюп минава под съпровода на хора и музика въпреки кризата. На площада пред кметството са монтирани тонколони, които озвучават и най-отдалечените улички не само с песни, но и с кратки новинарски емисии. Заради полезните новини радиоточката има завиден рейтинг. Идеята е на кмета, който спонтанно решава да разведри атмосферата в китното селце. Хората в Никюп се шегуват, че вместо с петли вече се

будят с новини. Жената от кафенето казва: „И насторение внася, и информация предлага. Докато хората са тука и пият кафе – могат да чуят и нещо ново!“

Засега фонотеката на кметството не е много богата. Предприемчивият кмет обаче обещава скоро да задоволи вкуса и на най-претенциозните жители в селото.

Автор: Зорница Илиева

<http://bnt.bg/bg/news/view/18833/FlameCandle70x80px.swf>

Сценарий:

Студентско радиостудио

Разделете се на групи, за да подгответе и изпълните следните стъпки:

I^a група обсъжда и изготвя списък на уредите, с които да бъде оборудвано студиото, намира подходящите магазини в интернет и сверява офертите им, допълва списъка с избраната търговска верига и предвижданата цена, докладва резултатите пред редакционната колегия и посочва аргументите за избора си;

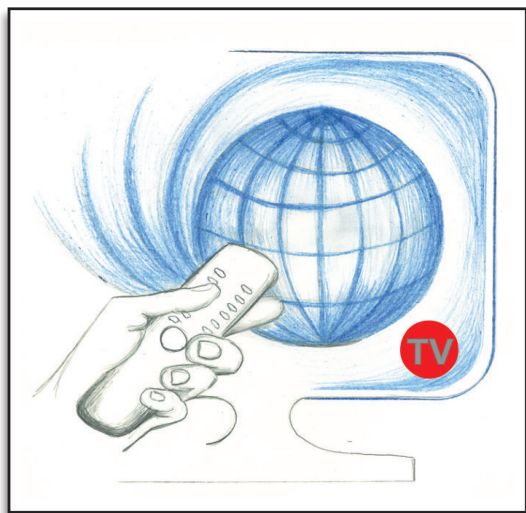
II^a група обсъжда и изготвя списък на длъжностите и длъжностните характеристики на бъдещия персонал, подготвя в писмен вид текста на обявата за работа в медиите, определя измежду членовете си комисия по провеждане на интервюто с кандидатите за работа;

III^a група са кандидатите за работа в радиостудиото, които се ориентират към различни длъжности и подготвят както своята автобиография, така и приблизителни отговори на очакваните въпроси от страна на журито.

Във форум първа група докладва за избраното оборудване на радиостудиото и посочва аргументите за избора си; а представители на втора и трета група разиграват интервю за постъпване на работа в студентското радиостудио.

3

ТЕЛЕВИЗИЯ

Телевизията навлезе бързо в ежедневието на хората. Само за половин век тя измести всички останали средства за масово осведомяване и в момента е най-често ползваният източник както на информационни бюлетини, така и на забавни програми и игрални филми.

Говорене

1. Разделете се на групи. Всяка група да обсъди по един или няколко от въпросите, а след това да информира класа за резултатите от проведената дискусия:
 - а) Колко често и какво по-точно гледате по телевизията?
 - б) Кои български шоумени познавате и какво харесвате у тях?
 - в) Какви транснационални телевизионни формати познавате?
 - г) Свържете заглавието на предаването с основната му насока:

„По света и у нас“	литература и изкуство
„Пазарен навигатор“	ежедневни новини
„Библиотеката“	икономически и стопански
„Горецо“	детско предаване
„Бон-Бон“	телевизионен таблоид
 - д) Какво мислите за телевизионните реклами – тематика, честота на излъчване, позиция в предаванията?
 - е) Какви телевизионни програми за чужденци има в немскоезичните страни?
2. Отговорете на въпросите:
 - Какво представлява пристрастяването към телевизията?
 - Колко телевизора трябва да има според Вас в едно семейство? Защо?

3. Разделете се на две групи. Едната група да посочи положителните страни на телевизията, а другата да изброи отрицателните аргументи. Съставете от тях сложни изречения, като

използвате а) **изрази за съпоставяне на твърдения** или б) **наречия за евидентност или за проблематизиране**, поместени в *Допълнителните материали към урок № 3*.

напр.: Телевизията е както велико постижение, така и много висока отговорност на прогреса. Очевидно вече не е възможно технически да се ограничи достъпът на младежите до ТВ програми. Пита се също дали може да се завиши родителският контрол.

Четене

1. Прочетете текста:

Правните основания на едно ТВ предаване

По смисъла на Закона за авторското право и сродните му права (ЗАПСП глава VII, раздел 5) едно телевизионно предаване представлява аудио-визуален интелектуален продукт. Съгласно член 62 (пак там) режисьорът, сценаристът и операторът притежават авторските права над предаването. Самостоятелни авторски права имат както композиторът на оригиналната музика, така и авторът на текста, който произнасят водещите, а също така и съзателят на сценографията. Сродни права добиват и артисти-изпълнители по смисъла на чл. 74 от ЗАПСП. С всички тези лица продуцентът на предаването е длъжен да сключи договори, в които те му прехвърлят правото да използва техните права върху аудио-визуалното произведение. Продуцентът е физическото или юридическото лице, което финансира и организира създаването на телевизионния материал.

Разбира се, не можем да не споменем и правото на търговска марка върху името на предаването. Съгласно Международната класификация към Конвенцията от Ница съществува възможност името на дадено телевизионно предаване да бъде запазено като търговска марка (за да сме съвсем точни, като „марка за услуги“). Тази практика за първи път беше уместно приложена у нас през 90-те години на миналия век от Къци Вапцаров, който запази в Патентното ведомство като марка заглавието на предаването си „Риск печели – риск губи“. Това му предостави легална възможност да „мести“ шоуто си от една телевизия в друга, в зависимост от непостоянната посока на ветровете, духащи в българските електронни медии. От своя страна, регистрацията на търговска марка може да бъде национална, международна (за територията на няколко държави), може да бъде и Community Trade Mark (съкращава се СТМ и се превежда „Марка на Общността“).

2. Отбележете дали според горния текст твърдението е

ВЯРНО или ГРЕШНО:

1. Авторското право е регулирано в Закона за инвестициите.
2. По закон ТВ-шоуто е аудио-визуално произведение.
3. Продуцентът не може да бъде юридическо лице.
4. Къци Вапцаров патентова заглавието на шоуто си.
5. Заглавие на шоу не може да се патентова в чужбина.
6. Композиторът придобива „Марка на Общността“ (СТМ).

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

Лексика

1. Уточнете (с помощта на речник) специфичното значение на следните думи като телевизионни термини:

шапка	(сателитна) антена	водеща новина
емисия	акумулатор	цифрова телевизия
кадър	плазма	разделителна способност
		илюстрация

Допълнете този речников запас с други термини, нужни за описанието на телевизионни формати и апаратура.

2. Разделете се на две групи. Като използвате идеи от текста за четене и лексиката от упр. 1, съставете кратки диалози по темите:
- Разговор между продуцент и водещ на телевизионно предаване.
 - Разговор между купувач и продавач в магазина за телевизори.

Граматика

Сложно съчинително и сложно съставно изречение

Ако е нужно, направете справка за образуването и употребата им в *Допълнителните материали към урок № 3.*

1. Съставете от двете прости изречения едно сложно съставно, напр.:

На официална пресконференция бе съобщен резултатът от проведена вчера акция. (каква?) Тя беше проведена в Областната дирекция на полицията в град Н.

На официална пресконференция, която беше проведена в ..., бе съобщен резултатът...

Групата е била следена три седмици. (защо?)

Тя се е занимавала с иманярство и незаконна търговия с антични ценности.

Информацията от пресконференцията се допълва от резултатите от журналистическото разследване на екип. (какъв?)

Той преди време се внедрил под прикритие сред чернорсаджииите.

Репортерът и операторът използвали скрита камера и микрофони. (с каква цел?)

Те искали да разкрият механизма на пласирането на ценности.

Те успели да запишат срещи и уговаряне на сделки с трафикантите. (кога?)

Записването станало след като инсталирали устройствата.

Всеки заинтересуван... (кой?)

Подробности могат да се видят във вечерния ни репортаж.

Писане

- Примерът по-долу показва, че натрупването на сложни съставни изречения прави текста по-тежък. Редактирайте писмено текста, като замените подчинените изречения с други изрази, например с различни причастия:

Цифрова телевизия в България

Двата оператора на кабелна телевизия – Близу и Нет1, **които са** най-големите в България, вече предлагат пакети с цифрови телевизионни програми. Българските компании, **които предлагат** индивидуални системи за приемане на телевизионни програми – Булсатком и TotalTV, излъчват изцяло цифров телевизионен сигнал. Някои от операторите, **които са** изброени по-горе, предлагат и програми с HDTV качество. Преходът от аналогова към цифрова ефирна телевизия, **който се** предвижда както в България, така и в другите страни от Европейския съюз, трябва да бъде осъществен до 31 декември 2012 г. **Като създаде** през 2010 г. работна група, **която да изготви** план за прехода към цифрово наземно телевизионно радиоразпръскване (DVB-T), Министерският съвет цели цифровизацията да приключи най-късно до 1 януари 2015 г.

Слушане

- Чуйте текста „Цифрова телевизия в България“ в друга редакция, която вместо подчинени изречения използва разширени определения. Прослушайте текста още веднъж, за да запишете всички заместващи изрази.
- Проведете дискусия на тема „Предимствата на ефирната пред кабелната телевизия“.

4

ИНТЕРНЕТ

В България вече съществува критичната маса потребители на интернет, която дава основание да говорим за интернет общество. Но каква е неговата структура, доколко богатите възможности на виртуалното пространство се познават и използват, спазва ли се „нетикет“-ът – това са открити въпроси, по които още дълго ще се спори.

Говорене

1. Разделете се на групи. Всяка група да обсъди по един или няколко от въпросите, а след това да информира класа за резултатите от проведената дискусия:

- Кои български портали познавате?
- Вие ползвали ли сте ги? Какво е Вашето впечатление?
- Каква е разликата между „форум“ и „блог“?
- В коя държава са базирани следните сайтове? По какво съдите за това?

<http://www.abv.bg/>

Германия

<http://www.gazeta.ru/>

България

<http://www.daad.de/en/index.html>

Великобритания

<http://uk.yahoo.com/>

Русия

д) Какви са предимствата на хипертекста?

е) Представлява ли интернет връзката елементарна част от оборудването на един съвременен дом – наред с хладилника, пералнята, телевизора? Или е достатъчен достъпът до мрежата на работното място? Защо?

2. Отговорете на въпроса:

- ☐ Що е виртуално пространство?
- ☐ Как се промени журналистиката след появата на интернет?

Четене

1. Прочетете текстовете:

1.1. Оказа се, че има някои интересни русенци, които пишат, а аз не ги знам. Ще бъде готино в GReader-а ми да е пълно с русенски адреси, а и е хубаво поне да се знаем (както обичат да казват американците, към юнитите сме все пак). А пък след време можем да си организираме и ние twitterbloggerbeer.

1.2. Аз: Кви са тия глупости с тая любов по нета?!

Тя: Не са глупости. Наистина постоянно си мисля за него.

Аз: Ами ако е някой нисък, плешив и дебел изрод?

Тя: Не е! Толкова е нежен.

Аз: Абе т'ва е само в твоята глава! Как може да се влюбиш в клавиатура?!

- 1.3. Old82r 12/07/2011, 20:24 [...] *Цитат (Miranda)*
В този смисъл напълно подкрепям думите на Кори, че дъщеря му предпочита да пише есе на чужд език, просто в чуждоезиковото обучение нещата са много по-сериозно застъпени и тренирани.
Което значи, че нещата опират до системата на обучение. Неуспешно озаглавяване на текст не означава, че той не е бил разбран в детайли, а по-скоро се губи основната идея, обобщения поглед. Нещо такова.
- Miranda 12/07/2011, 20:30
Да, категорично опира до системата на обучение. А 😊 за текста – не е била разбрана основната идея, а дали това се дължи на детайли или на друго – не мога да кажа в момента.
- Old82r 13/07/2011, 05:07
Общо взето смятам, че разбирането на текст е способност за абстрактно мислене. В крайна сметка думите са символи, които предизвикват определени образи и идеи (естествено трябва да ги знаеш, за да стигнеш до този момент). Те следва да бъдат свързани логически и последователно, за да се разбере написаното. Предполагам, че за това най-вече спомага четенето на литература, което тренира, един вид, тази способност на мозъка. Ако човек чете книги, разсъждава и разисква идеи на английски език, то съвсем закономерно следва, че и ще предпочита да излага мислите си под формата на есе на този език, вместо на български. Всичко е въпрос на практика. Мислих си за теста за поставяне на заглавие. Много субективно ми се струва. В крайна сметка как точно ще озаглавиш определен текст зависи от моментното ти възприятие, настройка, усещане за нещата, мироглед – хиляди строго лични неща и не знам как може да бъде вкарано всичко това в някаква рамка, за да се оформи тестово. Интересно би ми било да прочета някой пример. [...]

1.4 (в интервю за X-TV)

С. Д., министър: „Няма да има криза, тук трябва да се покаже, че и малките, и големите фирми са еднакви пред закона и всички трябва да изпълняват закона. [...]”

(пред журналисти, цитатът е по агенция БЛИЦ)

В. З., изпълнителен директор на „Българска фирма”: „Ние сме законопослушни и естествено изпълняваме указанията. Привели сме завода в съответния режим на работа [...]”*

* С оглед на ЗАПСП имената и конкретните детайли по съдържанието на новината са заличени. – Н.Б.
Източниците на 4-те текста са посочени в „Допълнителни материали към урок № 4”, с. 2.

2. Към кой от изброените по-долу интернет жанрове е най-вероятно да принадлежат отделните текстове от предходното упражнение? Запишете номера на текста срещу съответния вид:

форум – № ...; онлайн вестник – № ...; чат – № ...; блог – №

ПРОЕКТ

Разделете се на групи. Всяка група да анализира по един от изложените по-горе примери по следния алгоритъм:

- 1) Да се характеризира стилът на текста и да се посочат нестандартните моменти;
- 2) Да се разгледа контекстът на съответния сайт (срв. дадените URL в „Източници“ в *Допълнителни материали към урок № 4*);
- 3) Да се обсъдят проблемите, разисквани в целия материал;
- 4) Да се запише в около 200 думи оформилото се в дискусията становище по проблема;
- 5) Да се запознае класът с проблема и становището на групата. Останалите студенти дискутират за социални практики по този проблем в немскоезичната култура.

Лексика и словообразуване

Стилистични моменти

1. Подчертайте всички експресивни думи в текстовете на с. 2. Обяснете за всяка от тях какъв емоционален заряд придава на изказа.
2. Образувайте умалителни форми от следните думи, като използвате наставките **-че, -(н)це, -ичка, -чо, -(й)ка**.

момиче, момче, документ, хартия, глупак, вестник, телевизия, месо, кана, репортер,
журналист, парче, фотоапарат, сцена, статия, материал, разказ, ракия, салатата.

Разграничете кои от новите думи изразяват а) симпатия и б) пренебрежение.

3. Разделете се по двойки. Съставете кратки диалози, като използвате думи или изрази от горните упражнения, както и изразите за **подсилване и уточнение** в *Допълнителни материали към урок № 4*.

Слушане

Чуйте изказване на необразован човек в разговорен стил. При второто слушане можете да си водите записки. Възпроизведете по смисъл чутоото.

Писане

Разгледайте транскрипта на прослушания току-що текст (срв. [Допълнителни материали към урок № 4](#)). Напишете текста наново, но на литературен стил.

Сценарий:

Видео за България

Разделете се на групи. Всяка група да подготви по един от следните етапи за създаването на видеоматериал на тема „Впечатления от България“:

1. Напишете сценария. В него да участват студенти по журналистика от немскоезичните страни, които са на летен езиков курс в София, техният учител по български език, български студент по журналистика като представител на домакините от Софийския университет и един екскурзовод.
2. Изберете подходящи снимачни места за репортажа (поне един екстериор и един интериор) и обосновайте избора си.
3. Изгответе сториборд на видеоматериала, като визуализирате (доколкото Ви е възможно) хода на действието, темпото на филмовия разказ и смяната на перспективите.
4. Изиграйте подготвения в т. 1-3 сценарий.
5. Изгледайте видеоматериала два или три пъти, като си водите бележки относно положителните му качества и недостатъците му (реплики, драматично действие, снимки и пр.).

5

ОБРАЗНОСТ: СЛОВО, КАРТИНА, ИНТОНАЦИЯ...

Напълно основателно е очакването в публичното пространство да се говори обективно. Често това означава авторът да не дава лични оценки и да не критикува.

Но качествено представяне на информацията винаги носи и духовно послание. А то се предава чрез образност, естетически внушения и... емоционалност.

Говорене

1. Разделете се на групи. Всяка група да обсъди по един или няколко от въпросите, а след това да информира класа за резултатите от проведената дискусия:
 - а) Как предпочитате да бъдат представяни граматическите правила, когато изучавате български – описание, таблица, друго? Защо?
 - б) Как оценявате фотосите в познатите Ви български вестници в сравнение с тези от немскоезичните принтмедии? Какви препоръки имате към българите?
 - в) Каква е разликата между „колаж“ и „монтаж“?
 - г) Свържете вида визуализация със сферата, в която се прилага най-често:

таблица	репортаж във вестник
географска карта	телевизионен репортаж
фотоси	статистически данни
видеофилм	радио- и/или телевизионно предаване
звукозапис	прогноза за времето
 - д) Какви РС-програми за създаване на графични изображения познавате?
2. Отговорете на въпросите:
 - Какво печели словесният текст от свързването му с визуални елементи?
 - Как влияе компютърната графика върху дизайна на днешните вестници?

3. Разгледайте гербовете на пет български града. Обсъдете приликите и разликите в рисунъка и композицията. Опитайте се да разчетете символичното значение на елементите, като вземете пред вид спецификата на градовете. Можете да използвате **изрази за описание на картина**, поместени в [Допълнителните материали към урок № 5](#).

Шумен

София

Бургас

Русе

Вършец

Лексика

1. Разгледайте следните термини и установете значението им:

квадрат – правоъгълник – кръг – елипса – кълбо – стълб – стрелка / вектор – пунктир – лента – ивица; ширина – дължина – височина; вертикален – хоризонтален – (по) диагонал; (оптически) център – периферия; кадър – рамка – платно; контур (очертание) – фон – детайл – общ план – панорамна снимка; основен – пастелен – ярък – блед цвят; нюанс – (полу)тон

2. Изберете измежду горните думи подходящите и ги нанесете в текста:

Редакторът ми поръча да направя и (1) на обекта, за който написах репортаж. Реших да има художествен характер. В (2) център ще поставя едно старо дърво, като един голям клон ще минава по (3) на (4), а стъблото му да е повече към дясната (5) на моя обект. Така моят модерен завод ще бъде като всеобхватен индустриален (6) за един елемент от природата, присъстващ вече само като (7) в живота ни. Но като детайл, поставен в центъра.

2. Разгледайте примерите за „**Инфографики на живо**“ в сайта на В. Вълканова: <http://meddesign.blogspot.com/search/label/%D0%B8%D0%BD%D1%84%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D0%BA%D0%B0>. Разделете се на две групи. Съставете изречения, които се отнасят до инфографиките, като използвате термините от предходното упражнение. Печели групата, която е съставила повече на брой правилни изречения.

Писане

Изберете един от примерите, разгледани в предходните две упражнения, и опишете в около 500 думи композицията и посланието на визуалния материал.

Четене

1. Прочетете текста:

Накратко за графичното изображение

Графичното изображение може да бъде диаграма, чертеж, архитектурен проект, кадър от мултипликационен филм, рекламна илюстрация и т. н. Методите и средствата за създаване, преобразуване и възпроизвеждане на графични изображения се прилагат с помощта на специални програми, наречени графични редактори. С техния набор от инструменти може да се рисува със свободна ръка, да се чертаят геометрични фигури, да се запълват контури.

Растрната графика се състои от точки, оцветени с различен цвят, които се наричат пиксели. Те образуват така наречената решетка на изображението, която е с правоъгълна форма. Оригиналят се въвежда в компютъра с помощта на скенер или дигитално устройство (дигитален фотоапарат или видеокамера) и може да е снимка, картина, чертеж и т.н. Използват се при разработка на електронни и печатни материали (вестници, книги, списания). Важна характеристика е разделителната способност – т.е., плътността на разположение на точките (пикселите), която се измерва в точки за инч (dots per inch – dpi). Важен е и броят на цветовете. Ако изображението е черно-бяло, то има само контур и запълнени с черно участъци, като един бит е достатъчен за цвета на всяка точка. За получаване на естествена картина с 16,7 милиона цвята са нужни 24 бита за точка. Растрните изображения не могат да се увеличават, тъй като точките стават много големи и целият образ загрубява и се изкривява (т. нар. пикселизация).

Векторната графика е съставена от множество обекти, изградени от вектори. Основен елемент е линията. Тя може да бъде права или крива. От съчетанието на няколко линии се получава даден обект. Всяка линия има свойствата: форма, дебелина, цвят, вид (плътна, пунктирна и др.). Затворените линии притежават свойствата: запълване с цвят, текстура, шаблон. Всяка незатворена линия има два края, наречени възли. Те определят вида на линията и как тя ще е свързана с останалите линии.

2. Разделете се на две групи.

I-а група да подчертае всички чуждици в горния текст. Да сравни всеки от тях със съответния термин в немски език и да докладва пред класа за евентуалните различия в рода, ударението, окончанията и нюанси в значението.

Напр.: графичен, прил. име // grafisch; монитор, -и, същ. име, м.р. // der Monitor, -en

II-а група да подчертае всички термини, които не са с латински или гръцки произход и да докладва пред класа за значението им, като посочва немски и/или транснационални аналози.

Напр.: изображение, ср.р., -я // das Bildnis, -se // imago

3. Съчетайте термините със съответните дефиниции въз основа на горния текст.

1. Чертежът е...	(а) ... плътността на точките в растерното изображение.
2. „Пиксел“ наричаме...	(б) ... прекъсната линия.
3. Графичен редактор...	(в) ... края на линията във векторната графика.
4. „Възел“-ът представлява...	(г) ... вид графично изображение.
5. Пунктир се казва...	(д) ... точка с определен цвят, основен елемент от изображение.
6. Разделителна способност е...	(е) ... се нарича програма за преобразуване и възпроизвеждане на графики.

Слушане

1. Прослушайте текста **„Накратко за графичното изображение“** от предходната страница, за да нанесете ударенията на всички думи. Проверете записките, които сте водили по време на докладите по упр. 2 и коригирайте евентуални грешки в произношението.
2. Чуйте два пъти текста **„Любимия ми жанр“**. Обсъдете интонацията на диктора. Посочете:
 - а) С какви средства чутият текст изразява самоирония?
 - б) Как бихте определили стила на това изказване? По какво съдите за него?

Допълнителни материали към урок № 1 : ПРИНТМЕДИИ

Изразни средства за изказване на (противоположно) мнение

Аз съм на мнение, че...

Аз (обаче) твърдя, че...

Според мен...

Нека се има предвид, че...

Не бива да забравяме, че...

Склонна съм да мисля, че...

Бих се съгласил(а), че...

Струва ми се, че ...

Както е казано, ...

Транскрипт

За оформлението на вестникарския материал

Под **композиция на страницата** разбираме изготвянето на **графичен проект (макетирание)** на вестникарската страница с цел хармоничното разполагане на елементите ѝ. За да може да се характеризира страницата, ни трябва **класификационни признаци**:

- ▶ **Начин на свързване** – Определя се от очертанията на материалите в страницата;
- ▶ **Структура** – Определя се от посоката на съставните материали;
- ▶ **Ритъм** – Определя се от това, как са подредени основните петна в страницата;
- ▶ **Тоналност** – Определя се от общото оптическо графично въздействие на страницата.

Нишковидната композиция, при която една статия е разположена само на една колона, се счита за архаична. Заглавията са много семпли и имат малък контраст. Днес тя се ползва например за програмата на телевизията и малките обяви.

Стъпаловидно свързване имаме, когато материалите са с неправилно очертание. То позволява голяма маневреност при оформянето на страниците, както и абсолютно точното им уплътняване. Удобно е за статии, които се уточняват в последния момент преди печата.

Блоково свързване се използва при правоъгълно оформени материали. Обикновено се прилага, когато имаме големи по обем статии. Когато материалите са повече на брой и по-малки по площ, страницата се разграфява. За да не е много ярко това разграничение, се ползват линии от половин пункт.

За да изглежда добре статията и цялата страница, трябва да има добро **вътрешно оформление**. На около 150-200 думи е добре да се прави подзаглавие, което обикновено е с удебелен шрифт. Така читателят не губи интерес към статията. За заглавия в текста се използва гротесков тип шрифт.

Граматика

Страдателен залог

а) от форми на спомагателния глагол „**съм**“ и страдателното причастие от пълнозначния глагол. Страдателното причастие се образува от основата на глагола в минало време с наставка -н или -т (каза**х** – казан, закри**х** – закрит) в необходимото лице и число.

Напр.: Много **е казано** за тиража на вестника. Издателството **е закрито** отдавна.

б) от деятелната форма на глагола в нужното лице и число + възвратната частица „се“.

Напр.: Говорят се разни неща. Пише се какво ли не).

Страдателният залог се употребява, за да се подчертае обектът, а не субектът на действието.
(По-интересно е какво се прави, а не кой го прави.)

Напр: *Говори се*, че списанието ще стане по-скъпо.

Допълнително упражнение

Образувайте страдателно причастие от глагола в скобите. Попълнете липсващите думи в текста, като поставите причастието в нужното лице и число.

Вестникът е печатно *периодично издание*, най-често (издавам) ежедневно или ежеседмично. В него обикновено (публикувам) *новини*, мнения и анализи. Често те (заобиколя) от *реклами*. През 2005 година в света (правя) около 6580 ежедневника с общ тираж от 395 милиона копия дневно. Спад в рекламните приходи и тиражите на вестниците (причиня) от световната рецесия от 2008 година, съчетан с бързия ръст на алтернативите в *интернет*. Много издания (спра) или рязко (огранича).

В неспециализираните вестници обикновено (помествам) информация за местни или национални политически събития и личности, за престъпността, бизнеса, културата, обществения живот и спорта. В повечето традиционни издания (отпечатвам) и рубрики с *редакционни статии*, както и с лични мнения на избрани автори. Вестниците (финансирам) отчасти от публикуваните в тях реклами.

Проект

Разделете се по двойки. Съставете диалози (интервюта) между главен редактор на вестник и кандидат за стажантско място в редакцията. Използвайте за целта записките си от предходното упражнение за качества на журналиста.

Отговори

стр. 1/1г: „Капитал“ – икономически и стопански; „Жената днес“ – мода, кулинарни рецепти, биографии; „Наш дом“ – интериор и архитектура; „Съвременник“ – литература и изкуство; „Труд“ – ежедневни новини

стр. 2/2: верни са твърдения №№ 1, 5 и 6; грешни са останалите твърдения.

стр. 3/2: културна, спортна, парламентарна, криминална, НО: разследваща.

стр. 3/3: вестникарска – телевизионна; радиожурналистика; студиен запис.

стр. 4/1: микрофон, камера, диктофон, фотоапарат, джииесем.

Допълнително упр. тук: се издава, са публикувани, се правят, е причинен, са спрени, са ограничени, се помества, се отпечатват, са финансирани.

Допълнителни материали към урок № 2 : РАДИО

Изразни средства за (риторични / провокативни) въпроси:

Как мислите, дали...	Имате ли мнение относно...	(А) не Ви ли се струва, че...
Според Вас как/какво...	Считате ли за нормално...	Все пак не мислите ли, че...
Какво бихте казали за...	Исках да Ви попитам...	Но Вие не виждате ли, че...

Транскрипт

Способи за емпирични социални проучвания

Интервюто е *разговор* между двама или повече души (интервюиращ и интервюиран), където *въпросите* се задават от интервюиращия с цел да получи *информация* от интервюираните. В областта на *психологията* интервюта се използват като *метод* на *изследване* на личността. Интервюто залага на качествени параметри в получената информация и обръща внимание на нюанси в изказаните мнения. В журналистиката интервюта се правят най-често с изтъкнати личности от сферата на политиката, науката, спорта и културата. В повечето случаи интервюто се провежда под формата на личен разговор, но понякога интервюираният получава въпросите и им отговаря писмено.

Анкетата е метод за проучване на общественото мнение и има по-скоро количествени измерения. Тя е насочена към големи групи хора – обединени от сходни интереси, професионални сфери или геополитически региони. Въпросите са с общовалиден характер и формализирани, а нестандартните моменти се обединяват в рубрика „други“. Обобщаването на резултатите често се визуализира в таблици и диаграми.

Журналистическото разследване започва след установяване на нещо нередно. Разследващият журналист работи с документи и друг доказателствен материал, провежда множество разговори с (потенциални) свидетели, допитване до експерти, проверки в различни институции. Целта е потвърждаването или отричането на една или друга версия или хипотеза. Той трябва да действа законосъобразно. Въпреки сходствата с полицейското разследване, инициативата се носи от средствата за масова информация и се оповестява в медиите.

Допълнителна задача:

Коя от тези три форми за получаване на социални данни считате за най-ефективна? Аргументирайте твърдението си като бъдещ журналист. Използвайте по възможност риторични въпроси (вж. по-горе на тази страница). Каква разлика би имало между това да работите в България и в немскоезична страна?

Граматика

Преизказно наклонение. Минало деятелно причастие

Преизказното наклонение подчертава, че говорещият не е бил пряк свидетел на описваното събитие и/или предава чужди думи. Затова глаголните форми се употребяват най-често в трето лице:

Напр.: *Пострадалият прекосявал кръстовището на червено.*

А с първото и второто лице се означава недоверие, несъгласие, изненада.

Напр.: *Тя твърди, че съм закъснял. (Но аз не мисля така.)*

Преизказното наклонение се изразява с минало деятелно причастие.

а) Миналото несвършено деятелно причастие се образува от основата на глагола в минало несвършено време (т.е., мин. несв. вр. в 1 л., ед. число, без „х“-то), към която се добавят наставките **-л, -ла, -ло, -ли** (в зависимост от рода и числото). Напр.: *ходе-л, каже-л, седя-л, пише-л, чува-л* и др. То се употребява единствено в **преизказно наклонение**.

б) Миналото свършено деятелно причастие се образува от основата на глагола в минало свършено време (т.е., мин. св. вр. в 1 л., ед. число, без „х“-то), към която се добавят наставките **-л, -ла, -ло, -ли** (в зависимост от рода и числото). Напр.: *ходи-л, каза-л, седна-л, писа-л*. Но: *чу-л* и т.н. То се употребява за образуване на **минало свършено време** в преизказно наклонение.

Освен това свършеното причастие се използва и атрибутивно. Напр.: *казалият въпросното твърдение човек, седналата жена, писалият тези редове* и т.н.

Допълнително упражнение

Заедно с партньора си подгответе и изиграйте пред класа диалог между разследващ журналист и граждани, които са непреки свидетели на битов скандал. Репликите на свидетелите предайте в преизказно наклонение.

Напр.:

Журналистът:	Как мислите, те като се биеха толкова често, дали се обичаха? И кой е виновен за това напрежение между тях?
Свидетелка:	Ами аз със жената само си приказвам, та тя вика, че мъжът ѝ бил по принцип добър човек, ама като си пийнел, губел контрол и ставал много агресивен.
Свидетел:	А, не е то така. Хубав си е човекът, ами тя жена му много ходела. И хората му се смеели...

Отговори

стр. 1/1г: музика, кулинарни рецепти, биографии във „Веселина“; попфолк музика в „Радио FolkBG“; политически коментари в „Хоризонт“; младежки програми в „FM+“; литература и публицистика в „Дарик Радио“.

стр. 3/3: Например - 1) Безпрецедентно спиране на програмата в ефир, 2) Причини за инцидента, 3) Опити за алтернативно решение, 4) Поведението на отделни журналисти.

стр. 4/2: биограф, водещ(а), главен редактор, осветителен техник (осветител), стенограф(ка).

стр. 5/2: разведрявало – минавали – били монтирани – озвучавали – имало – била – решил – се шегували – се будели – казала – внасяла – били – пиели – можели – била – обещал.

Допълнителни материали към урок № 3 : ТЕЛЕВИЗИЯ

Изразни средства за свързване на две твърдения:

Не само..., но и...	Нито..., нито...
Както..., така и...	Колкото..., толкова и...
От една страна,... от друга страна,...	Хем..., хем... (разг.)

Изразни средства за евидентност или за проблематизиране:

очевидно – безспорно – без съмнение – несъмнено – без друго – неминуемо
спорно е, дали... – съмнително – проблематично – пита се дали... – под въпрос е...

Транскрипт

Цифрова телевизия в България

Двата най-големи в България оператора на кабелна телевизия – **Близу** и Нет1, вече предлагат пакети с цифрови телевизионни програми. Българските компании, **предлагащи** индивидуални системи за приемане на телевизионни програми – **Булсамком** и **TotalTV**, излъчват изцяло цифров телевизионен сигнал. Някои от **гореизброените** оператори предлагат и програми с HDTV качество. Предвижданият както в България, така и в другите страни от **Европейския съюз** преход от аналогова към цифрова ефирна телевизия трябва да стане до 31 декември 2012 г. **Създавайки** през 2010 г. работна група за изготвянето на план за прехода към цифрово наземно телевизионно радиоразпръскване (DVB-T), Министерският съвет цели цифровизацията да приключи най-късно до 1 януари 2015 г.

Граматика

Сложно съставно изречение

Сложното съставно изречение се състои от едно главно и едно или повече подчинени изречения, които могат да определят или се явяват различни части на главното. Различаваме:

Вид подчинено изречение	Пояснявана част от главното изр.	Отговаря на въпрос
определително	съществително, прилагателно, числително име или местоимение от главното изречение	Какъв?
допълнително	пояснява сказуемото за пряко допълнение	Какво? Що?
обстоятелствено	пояснява сказуемото относно време, място, цел, причина, количество, степен, начин и др.	Как? Кога? Къде? Защо? и под.
подложно	подчиненото изречение играе ролята на подлог спрямо главното	Кой?

Допълнително упражнение

1. Прочетете текста. Редактирайте го, като трансформирате **разказвателната форма в драматична** (като за сценарий):

Дневният режим в тв-нюзрума

В ранните утрешни часове няма много хора по улиците, а още по-малко са вече в офисите. Но в телевизионния нюзрум продуцентът е под пара и започва да сортира новините от изминалата нощ и прогнозите за събитията от предстоящия ден.

„Обади се Мария, ураганен вятър е отнесъл покрива на общината в Н.“, се чува откъм единия край на помещението.

„Искай картина за 15.30“, отговаря продуцентът и поръчва репортаж: „Искам и живо включване, репортерката да покаже какво е разрушено.“

Това е ежедневието на хората, които се занимават с новини.

„Добър ден, вие сте с **Вашата** телевизия. Ето и водещите новини за днес, 23 февруари“. Така започват емисиите днес, но за да продължи всяка от тях с адекватна информация за по-важното, случило се през деня, поднесена атрактивно, екип от много хора работи усилено часове наред. [...]

2. Разделете се на групи. Всяка група да развие в **диалог** (препоръчително е да е в писмен вид) по една от предвидените в този **сценарий** етапи:

- ☐ Водещите – грим и предварително изчитане на новините;
- ☐ Редакторите – проверка на монтажа на различните материали;
- ☐ Продуцентът – последно пренареждане на цялата неколчасова емисия;
- ☐ В апаратната – обсъждане на акцентите на деня, разпределяне на задачите;
- ☐ Водещите с микрофони пред камерите в студиото;
- ☐ Редакторът звъни на закъсняващ гост.

Проект

Разделете се по групи. Посетете http://www.potv.bg/tvshows/p2_542_0.html и разгледайте най-известните български телевизионни предавания. Всяка група да си избере едно от тях, да изгледа 2-3 негови емисии и да ги анализира. Запишете резултатите от обсъждането си като кратка телевизионна критика (около 500 думи). Прочетете и дискутирайте тези Ваши критики във форум.

Отговори

стр. 1/1г: „По света и у нас“ – ежедневни новини, „Пазарен навигатор“ – икономически и стопански; „Библиотеката“ – литература и изкуство; „Горещо“ – телевизионен таблоид; „Бон-Бон“ – детско предаване.

стр. 3-4/граматика 1: Групата, която се е занимавала с иманярство, е била ...; Информацията от пресконференцията се допълва от резултатите от журналистическото разследване на екип, който преди време се внедрил...; Репортерът и операторът използвали скрита камера и микрофони, за да разкрият механизма...; След като инсталирали устройствата, те успели...; Който се интересува, може да види подробности...

Допълнителни материали към урок № 4 : ИНТЕРНЕТ

Изразни средства за подсилване и уточнение:

готин – хубав, красив; разг.: душа човек, сладур(-ана), пич, (много е) шик
изрод – урод, изверг, изчадие; разг. прен.: квазимодо, кофти тип, нещастник
категорично – определено, безусловно, безспорно; разг.: абсолютно!
естествено – сигурно, както знаем; разг.: (ама) разбира се, нямаш/-й грижа
един вид – така да се каже, тоест, ще рече, своего рода

Допълнително упражнение

1. Назовете (с помощта на речник) алтернативни изрази за следните чуждици от текстовете в урок № 4:

базиран, сайт, елементарен, нет, есе, тренирам, идея, детайл, криза, режим, линк.

2. Прочетете следния текст, като обърнете внимание на стила на изложението. Редактирайте указанията „Как да пишем за мрежата“, като намалите обема на 30% от изходната версия.

Как да пишем за мрежата

Да пишеш за мрежата не е никак лесно. Не можеш просто да изсипеш съчинения текст в една уеб страница, очаквайки читателят да му се наслади. Интернетът е една интерактивна медия, ще рече, човекът отсреща трябва не само да чете, но и емоционално да реагира по някакъв начин на постинга ти. Успешното създаване на текст в мрежата зависи от три фактора: да се ориентираш относно нагласите на читателите си, да събереш интересуващата ги информация и да действаш ефективно с многообразните изразни средства в мултимедия режим.

Едно от най-важните неща е заглавието. Първото нещо, което очакват да научат посетителите, когато дойдат на един сайт, е: Къде съм? Те искат да знаят: Къде да отида сега? Ето защо един от най-важните елементи в писането за мрежата е да се даде представа на потребителите къде са и как да се оправят из сайта. Заглавията помагат много. Те съдържат името на сайта, заглавията на отделните страници и подзаглавията, които накъсват текста и представят следващата част. В идеалния случай името на сайта трябва да ни казва за какво се отнася той. Другото ценно нещо в един сайт е търсещата машина (търсачката). Тя помага за по-бързото откриване на търсеното съдържание. Но за целта читателят е добре да мисли логично и да подбере най-удачните ключови думи.

И накрая, много внимателно трябва да се изработят линковете към определени места на самата страница или към други документи. Хипертекст технологията позволява асоциативното свързване на произволно много източници на информация в система, която има само препоръчителен характер. Интерактивността на тази система се състои в това, че читателят решава дали, кога и в каква последователност да кликне на съответните линкове.

Транскрипт

Абе да знайш к'ъв майтап стана оня ден на село, направо не ти е работа, казвам ти, голям купон! Да земат некви идиоти да гепят 850 метра жица от „БТК Виваком“. Направо си я издърпали от земята, без майтап, на 1 м дълбоко била, ама тия хич не им мигнало окото, измъкнали си я и си я понесли и нема жица, нема дявол, брато. Били копали цяла седмица, няколко дупки напрайли, дигнали пътьом и четри мантинели от по над 4 метра между Горна Оряховица и Козаревец! – Ся, верно, второстепенен път се води, ама и там хора пътуват в края на крайщата, пък тия хич не им пука – важното е да земат некой лев от скрап.

В Царевец пък обезкостили пункта за варене на ракия. В Бутово полицаите спипали четирима на по кажи-речи 40 години, дето изкупували такива метали без лиценз. От Драганово били, дали ги под съд на бърза ръка – по оная късата процедура, и току виж, ги осъдили от 1000 до 20 000 лева и до три години затвор.

То направо не е за верване тука некой да го осъдят за далавера с метали, то целата страна изнесоха, ама знайш ли, във вес'ника така пише, пък и хората разправят, та може и по тая линия нещо да са позатегнали малко дисциплината...

По идея от в. „Борба“, № 79 / 26 април 2010, с. 3

Отговори

стр. 1/1г: <http://www.abv.bg/> – България; <http://www.daad.de/en/index.html> – Германия; <http://www.gazeta.ru/> – Русия; <http://uk.yahoo.com/> – Великобритания.

стр. 3/2 (четене): форум – 1.3; онлайн вестник – 1.4; чат – 1.2; блог – 1.1.

стр. 3/1: 1.1 готино, къмюнители, си (организираме), категорично; 1.2 – кви, глупости, нета, изрод; 1.3 – няма; 1.4 – няма.

стр. 3/2: а) момиченце, момченце, глупаче, месце, каничка, парченце, фотоапаратче (?), ракийка, салатка; б) документче, хартийка, вестниче, телевизийка, репортерче, журналистче, сценка, статийка, материалче, разказче.

Допълнително упр. тук: основан, страница, основен, мрежа, съчинение, упражнявам, мисъл, подробност, сътресение, ред, препратка.

Източници за с. 2 / упр.1 в урок № 4:

1. <http://belowtheheaven.blogspot.com/2009/07/rousse-blogroll.html>
2. http://lifestyle.ibox.bg/news/id_211480635
3. <http://forum.abv.bg/index.php?showtopic=104250&pid=1818229&mode=threaded&show=&st=#entry1818229>
4. http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/2011/07/27/1129763_reakcii_po_skandala_na_denia/

Допълнителни материали към урок № 5 : ОБРАЗНОСТ

Изрази за описание на картина

Тук обектите са представени схематично и имат символно значение.

На преден план са изведени ..., останалите елементи са на заден план.

Диспропорциите в композицията са търсен ефект и създават постмодерен стил.

Преобладават елементи, които внушават усещане за съвременност.

Композицията на картината се определя (се доминира) от...

В случая става дума за визуализиране на статистически данни под формата на...

Показаният видеоматериал (не) крещи с яркостта на цветовете си, а печели с добрия баланс между...

Транскрипт

Любимия ми жанр – репортажната фотография, с една дума “киното” във фотографията (на Георги Ва-
чев) 😊. Репортажната фотография е най-сочна. И най-сладка е, когато се прави целенасочено и без на-
прежение – състояние, до което много фотографи не успяват да се доведат... Аз самия се опитвам да го
постигна – понякога имам своите lucid moments ... Важното е да не спираме да търсим света около себе
си, нали така... Еле,... че философ станах!

Допълнително упражнение

1. Разделете се на две групи.

I-а група: Всеки колега да прочете изразително по едно изречение от текста:

Дните до изборите за европарламент и за национален парламент изтичат. Малко време остава да раз-
съждаваме по въпроса, кои управници искаме на власт. В следващия материал се опитваме да разберем
нагласите на хората: Какви очаквания имате към следващия парламент?

За сравнение чуйте оригиналния тон на видеозаписа от телевизионните новини на

<http://vbox7.com/play:216e1aea&al=1&vid=1862641>, от 0:58 до 1:12 мин.

II-а група: да проследи и възпроизведе мненията на интервюираните хора в следващия теле-
визионен репортаж (пак там, от 1:12 до 1:52 мин.).

2. Напишете текст за блог на тема „Що е емблема“ (до 200 думи).

Сценарий

Подготовка на новинарска емисия

Разделете се на групи. Всяка група да отработи един от етапите в подготовката на новинарска емисия:

- 1) да направи профил на аудиторията,
- 2) да определи водещите теми (не повече от 3) и по няколко аспекта на всяка от темите, да обсъди актуалните за деня новини, да прецени доколко е значима дадената тема и съответната новина за аудиторията, да избере стила на изложението, да посочи какви медии може да ползва.
- 3) Няколко групи да проучат информационния пазар с оглед на тези теми (чрез сърфиране в интернет, четене на вестници, слушане на новинарски емисии и коментари, интервюиране на специалисти в дадения ресор). Да предложат цитатите, които трябва да се монтират във видеоматериала.
- 4) Да обяснят взаимодействието между слово и образ в новината.

Отговори

стр. 1/1г: таблица – статистически данни, фотоси – репортаж във вестник; географска карта – прогноза за времето; видеофилм – телевизионен репортаж; звукозапис – радиопредаване.

стр. 2/3: Шумен – Мадарския конник, името на града, житни класове; София – девизът на града, българският лъв, лик на Улпия Сердика, църквата Св. София, Витоша, статуя на Аполо Медикус, лаврови клонки; Бургас – хидра на морско син фон, ветроход, морски фар; Русе – паметникът на Свободата, вълни, крепостна кула; Вършец – бял щит с крепостни очертания, минерални извори, планински върхове и слънце с лъчи, името на града.

стр. 2/1: панорамна снимка – оптическия – диагонала – кадъра – периферия – фон – детайл.

стр. 4/3: 1г, 2д, 3е, 4в, 5б, 6а.

стр. 4/Слушане: а) релативиране на генералната теза чрез личното име в скобите, емотикон, ерудитски латински израз, възклицание за израз на извънредност; б) стилистичен микс – разговорен (възклицание, прости изречения), но и литературен с ироничен тон (гастрономическа метафора за изкуство, претенциозен латински в описание на лична кондиция).

Допълнително упр. 1.2 тук: очаква се 1) нещо по-добро, 2) да се ликвидира корупцията, 3) повече възможности за младите хора, 4) да е по-различно, 5) да се мисли повече за народа, 6) да се върнат децата (от чужбина).

Източници

„Накратко за графичното изображение” -

<http://uroci.net/urok/1034/%CA%EE%EC%EF%FE%F2%FA%FO%ED%EO-%C3%FO%EO%F4%E8%EA%EO-%CE%F1%ED%EE%E2%ED%E8-%EF%EE%ED%FF%F2%E8%FF-%C2%E8%E4%EE%E2%E5.html>

„Любимия ми жанр” -

<http://georgivachev.com/blog/tag/%D1%80%DO%B5%DO%BF%DO%BE%D1%80%D1%82%DO%B0%DO%B6%DO%BD%DO%BO-%D1%84%DO%BE%D1%82%DO%BE%DO%B3%D1%80%DO%BO%D1%84%DO%B8%D1%8F/>